

Прафесар Міхась Тычына (10.02.1943–7.11.2022)

7 лістапада 2022 г. на 80 годзе жыцця памёр Міхась Тычына, навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуразнаўства імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, выкладнік літаратуры Беларускага гуманітарнага ліцэя, літаратуразнавец, крытык і літаратар. Стрыечны брат пісьменніка Алеся Адамовіча.

Міхась Тычына нарадзіўся ў сям’і ссыльнага селяніна 10 лютага 1943 г. у пасёлку Ніжне-Сталінск Алданскага раёна Якуцкай АССР. Ягоны бацька Аляксандр, сын Мітрафана Тычына, уладжэнец вёскі Завалочыцы на Бабруйшчыне, у 1930 г. быў высланы ў Якуцію, дзе працаваў золаташукальнікам; там ён узяў шлюб з таксама высланаю расянкаю Кацярынаю, дачкою Сцяпана Алашкінай. У 1947 г. Тычыны атрымалі дазвол вярнуцца на радзіму бацькі ў вёску Завалочыцы Глускага раёна Магілёўскай вобласці. У 1956 г. Міхась Тычына, закончыўшы Завалочыцкую сямігодку, працягваў навуку ў Камінтэрнаўскай сярэдняй школе ў пасёлку Глуша Бабруйскага раёна, а пасля на філалагічным факультэце Брэскага педагагічнага інстытута (1959–1964). Паводле абавязковага размеркавання ён два месяцы працаваў настаўнікам на Піншчыне, а пасля быў мабілізаваны ў войска (1964–1965). Дэмабілізаваўшыся, Міхась Тычына амаль два гады выкладаў мову і літаратуру ў Хойнаўскай сярэдняй школе Пінскага раёна, затым стаў аспірантам Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР (1967–1970).

У 1971 г. Міхась Тычына абараніў кандыдацкую дысертацию *Мастацкае мысленне Кузьмы Чорнага-раманіста як творчы працэс*, выдадзеную асобнаю кніжкаю ў 1973 г. – *Кузьма Чорны, Эвалюцыя мастацкага мыслення* (2-е, дапрацаванае выданне, Мінск 2004).

З 1970 г. працоўная біяграфія Міхася Тычына на паўстагоддзе будзе палучана з Інстытутам літаратуры Акадэміі навук як асноўным месцам працы. Тут ён займаў пасады малодшага, старэйшага, вядучага навуковага супрацоўніка, а таксама доўгі час выконваў абавязкі загадчыка аднаго з аддзелаў Інстытута.

Амаль пятнаццаць гадоў Міхась Тычына супрацоўнічаў з часопісам “Acta Albaruthenica” – як аўтар, рэцэнзент, сябра рэдакцыйнае рады.

Першы навуковы артыкул Міхася Тычыны – *У лабараторыі пісьменніка* – быў надрукаваны ў 1970 г. у часопісе “Маладосць”. З гэтага часу ён стала будзе супрацоўнічаць з беларускімі і расейскімі літаратурна-навуковымі і літаратурна-публіцыстычнымі (у тым ліку: “Дружба народов”, “Вопросы литературы”, “Литературная учеба”, “Литературна газета” і інш.). Усяго будзе апублікавана звыш 350 працаў.

У 2001 г. Міхась Тычына абараніў доктарскую дысертацыю *Якуб Колас і руская літаратура першай паловы XIX ст.*

Міхась Тычына – аўтар шэрагу манаграфій пра беларускую літаратуру XX стагоддзя (*Народ и война: Национальный характер как объект изображения. Опыт историко-типологического анализа белорусской военной прозы*, Мінск 1985; 2-е дапрацаванае выданне *Народ і вайна*, Мінск 2015; *Карані і крона: літаратурна-крытычныя артыкулы*, Мінск 1991; 2-е дапрацаванай выданне – Мінск 2002; *Аляксандр Пушкін і Якуб Колас*, Мінск 1999; *Янка Купала і Якуб Колас: учора і сёння*, Мінск 2012; *Філасофія літаратуры. Беларускі варыянт*, Мінск 2014), зборнікаў крытычных артыкулаў (*Змена квадры*, Мінск 1983; *Час прозы*, Мінск 1988), калектыўных манаграфій (*Адзінства і ўзаемаўзбагачэнне: Пытанні ўзаемасувязей савецкай літаратуры*, Мінск 1980; *Магчымасці рэалізму: Прычыннасць і гістарызм*, суаўтар – Васіль Жураўлёў, Мінск 1982; *Нарысаў па гісторыі беларуска-рускіх літаратурных сувязей у чатырох тамах*, Мінск 1994; *Нарысаў беларуска-ўкраінскіх літаратурных сувязей*, Мінск 2002; *Літаратура пераходнага перыяду: Тэарэтычныя асновы гісторыка-літаратурнага працэсу, у суаўтарстве*, Мінск 2007; *Чалавечае вымярэнне ў сучаснай беларускай літаратуры, у суаўтарстве*, Мінск 2010; *Міждысцыплінарныя даследаванні актуальных праблемаў тэорыі літаратуры, у суаўтарстве*, Мінск 2011); раздзелаў у акадэмічных даследаваннях гісторыі беларускае літаратуры (*История белорусской советской литературы*, Мінск 1977; *Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя ў 4 тамах*, Мінск 1999—2003); падручнікаў і навучальных дапаможнікаў па беларускай літаратуры (*Беларуская літаратура і свет: Папулярныя нарысы, у суаўтарстве*, Мінск 2006; *Словы ў часе: Літаратура ад рамантызму да сімвалізму і нашаніўскага адраджэння, у суаўтарстве*, Мінск 2014; *Словы ў часе і прасторы: Літаратура апошняга стагоддзя, у суаўтарстве*, Мінск 2015 і інш.).

Прыкметны след пакінуў Міхась Тычына як літаратар – паэт (вершы друкаваў у 1963–1967 гг.), празаік (аповесці: *Дажынкi*, 1975; *Аперацыя*, 1978; *Вяртанне*, 1984; *Вялікія і Малыя Тычыны: легенды і рэальнасць*, Мінск 2011 і інш.), перакладнік (кніга Алеся Адамовіча *Апакаліпсіс па графіку*, 1992 і інш.). Надзвычай істотным быў удзел Міхася Тычыны

ў выданні *Збору твораў у 8 тамах* Кузьмы Чорнага (1972–1975); *Збору твораў у 10 тамах* Івана Мележа (1979–1985); ён напісаў прадмовы да *Выбраных твораў у 2 тамах* Вячаслава Адамчыка (1983); *Збору твораў у 6 тамах* Васіля Быкава (1991), да кніг Кузьмы Чорнага, Алеся Адамовіча, Валянціна Тараса, Міхаіла Булгакава, Івана Ралько, Алы Кабаковіч і інш.

Дарагі Спадар Міхась! Мы заўсёды будзем памятаць пра цябе як пра выдатнага навукоўца і надзвычай шчырага ды сумленнага чалавека.

Рэдакцыя часопіса “Acta Albaruthenica”